ORA ET ARS

6.
ROČNÍK

ORA ET ARS - SKALKA 2013

VERNISÁŽ 5. ročníka sympózia
ORA ET ARS – SKALKA 2012.
Areál kláštora na Veľkej Skalke –
– **21. júl 2012**.

PREAMBULA SYMPÓZIA

ORA ET LABORA.
Most, ktorý preklenul hranice storočí.
V. a VI. storočie: z chaosu zániku k poriadku a Svetlu.
Architekt v Monte Cassino kreslil pre Európu.
Svätý Benedikt. Potom benediktíni.
V XI. storočí: Na Skalke pri Trenčíne
pustovník Beňadik s učiteľom Svoradom-Andrejom.
V XIII. storočí benediktínske opátstvo.
Misia obnovujúca dobro Evanjelia
i dobro slovenskej kultúry.
Kultúry národa, ktorý už vtedy prispieval
svojou hrivnou ku kultúrnemu bohatstvu Európy.
Svetadielu, ktorý je dnes opäť v pohybe.
V Európskom dome sa byty národov
už takmer zjednotili.
I nanosili do nich nábytok.
Napriek tomu autentický európsky duch
akoby zostal za dverami.
Bohaté spektrum umenia dáva príležitosť
pootvoriť dvere.
Ponúkame preto myšlienku
výtvarno-literárneho sympózia
k pocte a k podpore odkazu Skalky.
ORA ET ARS.

ROK SV. CYRILA A METODA

H • L • A • H • O • L • I • K • A

A	Á	Ä	B	C	Č	D	Ď
Dz	Dž	E	É	F	G	H	CH
I	Í	J	K	L	M	N	Ň
O	Ó	Ô	P	Q	R	S	Š
T	Ť	U	Ú	V	X	Y	Z
Ž	Jer tvrdý	Jer mäkký	Jen	On	Jon		

(Zdroj fontu Hlaholika: Internet – www.hlaholika.sk)

© KONŠTANTÍN-CYRIL **863**

Vždy, keď vyjdem hore do starobylého benediktínskeho kláštora na Skalku, mám pocit, akoby som z každodenného života plného stresu, rôznych problémov a napätia prišiel do krajiny pokoja, vnútornej radosti a lásky. Ide o miesto s obrovskou duchovnou silou. Miesto dlho akoby zabudnuté, ktoré začalo aj vďaka sympóziu ORA ET ARS ožívať a odkrývať nám svoju roky ukrývanú nevídanú príťažlivosť.

Vážim si ľudí, ktorí začali robiť ORA ET ARS a mali túto skvelú myšlienku. Každý rok ju s umelcami rozvíjajú ďalej. Každý rok je Skalka pre niekoho z pozvaných výtvarníkov či literátov objavom, na ktorý sa nedá zabudnúť. Prostredníctvom ich umenia, vytvoreného na tomto mieste, potom akoby objav hľadal a nachádzal svojich nových a ďalších objaviteľov. Sú nielen medzi umelcami. Sú to aj ľudia, ktorí, hoci žijú len pár kilometrov od tohto neobyčajného miesta, prichádzajú naň po prvý raz a sú očarení.

Misia pustovníkov sv. Andreja Svorada a sv. Beňadika, ktorí tu na Skalke pôsobili, tak môže pokračovať. Cez umelecké diela nám dávajú vedieť o tom, že nikdy nesmieme zabúdať na duchovnú silu a duchovný rozvoj, ktoré nás v našich ťažkých časoch môžu držať pri živote. Pripomínajú nám, že vzájomne jeden druhého potrebujeme a nech už je to akokoľvek, vždy sme len ľudia so svojimi slabými, ale aj silnými stránkami. Toto miesto je skvelé v tom, že nám to môže pripomínať a zároveň upokojiť našu dušu.

Som naozaj rád, že sa na Skalke stretávame už po šiestykrát a jej príbeh tak aj v nás môže pokračovať ďalej.

Richard Rybníček
primátor mesta Trenčín

ÚČASTNÍCI

Výtvarná sekcia:

Česko:
- Petra Baroňová, Uherské Hradiště
- Oldřich Štěpánek, Kostelec

Maďarsko:
- László Lonovics, Békešská Čaba

Poľsko:
- Eugeniusz Molski, Nowy Wiśnicz

Španielsko:
- María Jesús Rivero, Bratislava

Slovensko:
- Július Bruna, Trenčín
- Igor Cvacho, Žilina
- Stanislav Lubina, Nemšová
- Pavol Rusko, Ružomberok
- Jaroslav Uhel, Banská Bystrica
- Jozef Vydrnák, Dubnica nad Váhom
- Vladislav Zábel, Žilina

Literárna sekcia:

Slovensko:
- Rudolf Dobiáš, Trenčianska Teplá-Dobrá
- Erik Jakub Groch, Uloža
- Rudolf Jurolek, Breza
- Juraj Kuniak, Kordíky

Hudobno-literárna sekcia:

Slovensko:
- Vlastimil Dufka SJ, SLD, Bratislava
- Daniel Hevier, Bratislava
- Simona Martausová, Bratislava

Kurátor podujatia a výstavy po sympóziu:
- PhDr. Marián Kvasnička, historik a znalec umenia

Miesto a termín:
- Areál Malej a Veľkej Skalky pri Trenčíne, 17. – 23. jún 2013

Hlavný organizátor:
- Mesto Trenčín

Spoluorganizátori:
- Trenčiansky samosprávny kraj
- Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne
- Farský úrad Skalka nad Váhom
- T-VIA, o. z.
- Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne

6. ROČNÍK MEDZINÁRODNÉHO VÝTVARNO-LITERÁRNEHO SYMPÓZIA ORA ET ARS SKALKA

2013

ORA ET ARS

ORA ET ARS

Prežívame na Slovensku výnimočný rok. Uplynulo už 1150 rokov, čo prišli na naše územie dvaja bratia zo vzdialenej Byzancie. Zásadným spôsobom zasiahli do vývoja kresťanstva v tejto časti Európy, no položili aj základy nášho písomníctva, literatúry i kultúrneho dedičstva vôbec. Prínosy svätcov Cyrila a Metoda rezonujú v týchto dňoch v analýzach odborníkov na viacerých dôstojných spomienkových podujatiach – celoslovenského či regionálneho významu.

Možno smelo povedať, že bez misie solúnskych bratov na území Veľkej Moravy by sa do našej histórie nedostali ani ich pokračovatelia – svätci Andrej-Svorad a Beňadik, ktorých pôsobenie je už priamo spojené s naším regiónom, presnejšie s areálom kláštora na Veľkej Skalke.

Tamojšia kláštorná kaplnka, olemovaná starými múrmi niekdajšieho benediktínskeho kláštora, ukrytá v zeleni živých stromov, je výnimočným miestom. Svojsky sa tam prelínajú minulosť a prítomnosť, sakrálne i svetské tradície a pôsobivá prírodná realita podnecuje k duchovným úvahám o večných hodnotách...

Človek sa náhle ocitne na miestach, po ktorých chodievali legendárni svätci Andrej-Svorad a Beňadik, ale aj stovky ich nasledovníkov z niekdajšieho benediktínskeho opátstva. Návštevník sa tam zároveň zaradí k tisíckam pútnikov z rôznych končín Slovenska, ktorí prichádzali na toto najstaršie pútnické miesto na Slovensku, aby tam rozjímali o svojich bolestiach, žiaľoch či radostiach, aby si tam vyprosili silu a pravú múdrosť života.

Teší ma, že k dávnym tradíciám Skalky pribudla aj modernejšia kapitola v podobe medzinárodného umeleckého sympózia ORA ET ARS. Už šiesty rok prišli do týchto fascinujúcich historicko-duchovno-prírodných priestorov hľadať inšpiráciu umelci z viacerých krajín, aby ju mohli pretaviť do umeleckého slova, obrazu či sochy. A že sa im to darí, dokázali v podobe svojich umeleckých diel na doterajších ročníkoch. Veľmi si cením, že ich diela nezostali uzavreté len pre oči návštevníkov Skalky. Mohli ich vidieť aj priaznivci umenia vo výstavných sieňach v iných slovenských mestách, ale aj v Česku, Poľsku či Maďarsku. Duch Skalky takto prekročil hranice, šíri sa do sveta a to je veľmi pozitívny moment.

Je len symbolické, že v tomto historicky výnimočnom roku sú artefakty z tohto sympózia vystavované spoločne s dielami, ktoré vznikli v rámci iného sympózia s názvom Misia, ktoré vzdáva výtvarnú poctu ich predchodcom – solúnskym bratom sv. Cyrilovi a Metodovi.

Moje úprimné slová vďaky patria všetkým účastníkom oboch sympózií, ale aj ich organizátorom a sympatizantom. Nezabúdajme predovšetkým na odkaz legendárnych svätcov Cyrila a Metoda, ale aj ich pokračovateľov Andreja-Svorada a Beňadika, že nielen chlebom je človek živý. Naše schopnosti máme využívať nielen na zveľadenie hmotného sveta, ale hlavne treba zveľaďovať hodnoty, ktoré sú nadčasové.

SLOVO

MUDr. Pavol Sedláček, MPH
predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja

Cesty k tichu

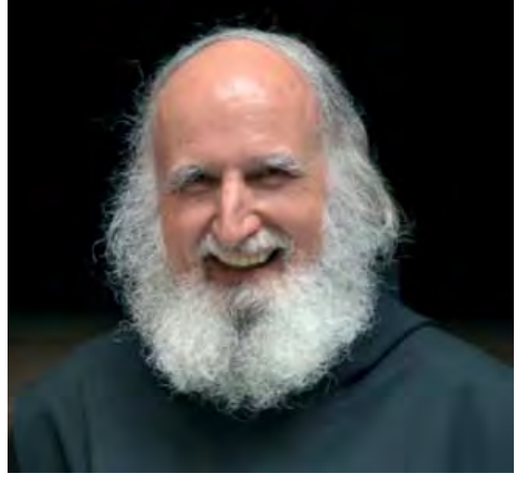

Páter Anselm Grün, OSB

Posvätná Skalka, kde pustovníci sv. Andrej a sv. Benedikt žili utiahnutým životom, aby sa v tichosti otvorili Bohu, aj nám ponúka príležitosť zamyslieť sa nad tichom a mlčaním. Ticho existuje nezávisle od nás. Skalka je tichá. Sotva vstúpime na toto miesto, obklopí nás ticho. Nie je to len ticho krajiny, ale aj ticho, vytvorené obidvoma pustovníkmi. Je liečivé, môžeme sa doň ponoriť. A zatiaľ, čo si užívame ticho vôkol nás, dôjdeme k miestu, kde sa stretneme s vnútorným priestorom ticha, ktoré je v každom z nás. Ale príliš často sme od tohto vnútorného priestoru ticha vzdialení. Skalka nás pozýva odkrývať naše vnútorné miesto ticha.

Veľmi záleží aj na našej pripravenosti. Mlčanie neznamená len nerozprávať a mlčať. Pretože aj vtedy, keď naše pery mlčia, naša hlava rozpráva. Pri mlčaní ide aj o to, aby sme kvôli mlčaniu upokojili naše myšlienky. Miesto ticha, ktoré nás obklopuje, pomáha nám stíšiť vnútorný hluk v nás. To však potrebuje cvičenie. Mnohí z nás v tichu prepadnú panike. Máme strach zo všetkých myšlienok a pocitov, ktoré sa v nás vynárajú. Máme strach, že v mlčaní si budeme musieť priznať, že sme žili len pre seba, že sme na zlej ceste. Niekedy sa pripomenú aj staré rany alebo obava, že nie sme dostatočne dobrí. Ak tieto myšlienky a pocity neprehodnotíme, ale si ich priznáme a budeme sa pridržiavať Pána Boha, môže sa v našich srdciach rozhostiť pokoj.

Miesto ticha a cvičenie mlčania nás dovedú do vnútorného priestoru ticha, ktoré je v každom z nás. Evagrius Ponticus, otec mníchov zo 4. storočia, nazýva tento priestor „Božie miesto" alebo „pohľad do pokoja". Je to miesto, v ktorom nad nami vládne Boh. Ježiš hovorí o tomto mieste „Božia ríša je vo Vás" (Lk 17,21). Božiu ríšu v nás prežívame na pätoro rôznych spôsobov:

1. Nie sme závislí od želaní, nárokov a očakávaní ľudí. Oslobodení sme aj od toho, čo si o nás ľudia pomyslia. Mnohí stratia veľa energie premýšľaním, čo si o nich môžu myslieť iní.
2. V Božej ríši v nás sme celí a úplní. Urážlivé slová sa nás môžu dotknúť len po emocionálnej stránke. V tomto vnútornom priestore sa nedokážu presadiť. Aj najhlbšie útrapy môjho života nemôžu toto najvnútornejšie jadro zničiť. Ani moje choroby a neurotické stavy nemôžu toto zdravé jadro ovplyvniť. V ňom sa cítim zdravý a v celosti. Tam je moje pravé Ja, ktoré sa nedá zraniť.
3. Tam som pôvodný a autentický. Tam prichádzam do styku s pôvodným a jedinečným obrazom, ktorý si Boh o mne urobil. Všetky obrazy, ktoré mi prekryli ostatné obrazy môjho samoponíženia i môjho samopovýšenia sa rozplynú a vynorí sa pôvodný Boží obraz o mne. Daniel Hell, švajčiarsky psychiater, si myslí, že depresie sú často výkriky duše o pomoc voči nafúknutým obrazom, ktoré máme sami o sebe. Napríklad: „Stále musím byť perfektný, úspešný, chladný, všetko mať pod kontrolou." Keď prídeme do styku s naším pôvodným Božím obrazom, nevieme ho viac opísať. Máme len tušenie, že je v súlade s naším bytím. Keď som pôvodný, tak jednoducho som tu. Vtedy som oslobodený od tlaku dokazovania seba samého. Som jedinečná bytosť. Cítim, čo táto jedinečnosť znamená: byť jednoduchý, akým je aj Pán Boh. Je to hlboká duchovná skúsenosť a zároveň liečiteľská skúsenosť, pretože ma oslobodzuje od seba samého, od všetkého tlaku a od všetkých nárokov.
4. Tam, kde je vo mne Božia ríša, som čistý a jasný. Tu nemajú prístup ani pocity viny. Toto najvnútornejšie jadro nie je infikované vinou. Je to pre mňa dôležitý terapeutický obraz. Zažívam ho pri klientoch v kritickom stave. Hovoria: „Mám pocit, že čím viac sa započujem do seba, tým je vo mne všetko tmavšie, chaotickejšie a horšie. Cítim sa zle a vinný. Potom však pred tým musím utiecť. Neznesiem byť len zlým. Vinu nemôžem poprieť. Ale všetko, čo v mojom živote bolo zvrátené, musím zvládnuť v najvnútornejšom mieste ticha, ku ktorému vina nemá prístup, v ktorom som čistý a jasný. To mi, napriek každej vine, umožňuje nájsť svoju vlastnú identitu."
5. Tam, kde vo mne prebýva Božie tajomstvo, môžem byť sám v sebe a v Bohu. Nemecký jazyk spája slová domov, domovina a tajomstvo. Byť doma je možné len tam, kde prebýva Božie tajomstvo.

Posvätné miesto Skalka nás pozýva to posvätné miesto objaviť. Sväté je to, čo sa vzdialilo svetu. Najvnútornejší priestor v nás, miesto ticha, sa vzdialilo práve nielen hluku sveta, ale aj jeho nárokom a očakávaniam. Tam sa môžeme nadýchnuť. Tam sme úplne sami sebou. A to je liečivá skúsenosť, ktorú práve teraz v našom stále rušnejšom svete potrebujeme.

Anselm Grün OSB

(Preklad do slovenského jazyka: Mgr. Jozef Ilčík)

P. Anselm Grün, OSB *(* 14. januára 1945 v Junkershausenu) je katolícky kňaz, benediktínsky mních, ekonom, filozof a teológ (žiak Karla Rahnera). Pôsobí v kláštore v Münsterschwarzachu (**www.Abtei-Muensterschwarzach.de**) v Nemecku. Je vyhľadávaný autor kresťanskej literatúry. Vedie kurzy duchovnej obnovy pre kňazov a rehoľníkov v krízových situáciách, ale aj kurzy pre podnikateľov a manažérov o hľadaní rovnováhy v živote a v práci. Patrí k najpredávanejším autorom duchovnej literatúry v Európe. Venuje sa aj práci s mládežou. (Zdroj: cs.wikipedia.org, www.kna.cz)*

Eugeniusz Molski: *Sworad,* akryl a olej na plátne, triptych 3x (100 x 70 cm), 2013

PhDr. Marián Kvasnička, kurátor sympózia

V čase konania šiesteho ročníka medzinárodného sympózia ORA ET ARS na Skalke pri Trenčíne predčasne vypuklo tropické počasie a mnohí zo zúčastnených výtvarníkov, spisovateľov, hudobníkov a ďalších účastníkov tejto „hostiny ducha" mohli oceniť duchovnú aj klimatickú jedinečnosť jaskyne starého benediktínskeho kláštoriska, navždy spojeného s patrónmi nitrianskej diecézy a s ich ideálmi západného mníšstva. Horúčkovitosť našich činov a našej nedočkavosti sa na takýchto jedinečných miestach riadne schladí, zvnútorní, prepodstatní. Diela, ktoré vznikali počas tohtoročného sympózia dokladajú tento trend rastu: od vonkajšieho nadšenia k vnútornému ohňu, od vizuálnych dát k udalostiam za zmyslami. Skalka, ak by som to mal povedať krátko a gazdovsky: dozrieva.

V tom istom čase, keď sa moji vzácni priatelia a kolegovia namáhali v pote tváre dotknúť sa odlesku Božej slávy a podať správu o mieste, čase a význame tvorby v súčasnej sekulárnej kultúre smrti a instantných podôb neodkladného šťastia, ja som sedel v parlamentných laviciach a hľadal nejaké spojivá medzi tým, čo sa deje na Skalke a čo v zákonodarnom zbore. Prvý deň sympózia, na ktorom som nebol, sme preberali zvláštne správy o problémoch vo vojenských spravodajských službách. Pýtal som sa, ako by to mohlo súvisieť s miestom, kde by som bol v tom čase oveľa radšej. Potom mi to docvaklo: aj tu aj tam sa pracuje s pojmom **tajomnosti, utajenia, mystéria**. Ja viem, toto porovnanie vzhľadom na odlišnú matériu pokrivkáva, ale aj tak – podobne ako pri tvorbe – nás to pomkýna k **rekognoskácii mlčania** (myslím, že o tom v úvode hlboko píše Anselm Grün), k vysvetľovaniu nevysvetliteľného, k zobrazovaniu neviditeľného, k napájaniu sa na ohromné dynamo neskončených stvoriteľských dejov. Tento rozmer významu sympózia by som chcel zdôrazniť na prvom mieste.

Druhý deň sympózia, na ktorom som nebol, sa volil kandidát na nového generálneho prokurátora. Opäť som sa snažil nadviazať spojenie s mojimi blízkymi na Skalke a našiel som významový spoj, ktorý, myslím si, stojí za to. Márnosť našich spupností, dejov a jedov získa úplne iné proporcie, ak veci budeme nazerať finálnou optikou absolútneho Prokurátora. A tu nezvolávam na hlavy súčasníkov síru ani pekelné ohňostroje apokalypsy, len ticho prosím, aby sme spokorneli a želali si nie spravodlivosť sudcu (to by sme zrejme nedopadli najlepšie!), ale jeho milosrdenstvo. Čím iným ako **chvály vzdaním** je tvorba, ktorá nepohŕda žriedlami a pramenitou vlahou z podzemia nášho kultúrneho archetypu? Lebo sympózium má aj tento rozmer meditácie, imaginovania predstáv a obrazov za zmyslami (aj keď zmyslovými prostriedkami zdieľanými). Občas prídu aj takí, ktorým chýba kondícia a doteraz ani nevedeli o jej absencii. Tu zrazu narazia na zabudnutú pamäť a aj v tvorbe začne blikať malý plamienok nádeje a odvahy k poctivým otázkam (aj keď odpovede nikdy nebudú hotové). Tento rozmer významu sympózia by som chcel zdôrazniť na druhom mieste.

Tretí deň sympózia, na ktorom som nebol, sme riešili legislatívu vyvlastňovania. Ide o proces, keď vám niekto v tzv. verejnom záujme vezme zem, pôdu, rodovú pamäť, všetko, na čom bola prisatá krv vašich predkov, aj keď hľadá nejaké formy majetkovej kompenzácie. Celý problém ešte môže zhoršiť veľmi silná možnosť, že verejným záujmom sa budú maskovať a kamuflovať oligarchické ciele a egoizmy, nakoľko sme všetci krehkí, ak to mám povedať kulantne. Pýtal som sa sám seba, ako tieto procesy súvisia s úsilím mojich priateľov na Skalke a aký by mohol byť spoločný komunikačný bod. Zachytil som sa svojej insitnej teológie, že jediný, kto môže a chce byť vyvlastňovaný (nakoľko patrí všetkým a všetkých si nás vysníval ako vlastníkov večnosti), je Najvyšší. Je to možno paradoxné, no čím viac ho vlastníme a spoznávame, tým menej sa z neho stráca. Čím iným ako takýmto **kreatívnym vyvlastňovaním stvoriteľského diela** je tvorba, ktorá nerezignuje na zmysel, krásu, dobro a etos úžasu? A najmä v čase deštruktívnych tendencií našej civilizácie, ktorá sa vykĺbila z úcty k životu? Toto je možno tretí rozmer významu sympózia, na ktorom som nebol, no plody ktorého som potom počas sobotného popoludnia, liturgickej slávnosti a následnej pracovnej vernisáže mohol objavovať a obdivovať. Som rád, že popri výtvarných dielach a poetických textoch literátov prišlo aj na krásu umeleckého prednesu (**Štefan Bučko**), aj na intonačne a rytmicky náročnú starú muziku mladých ľudí vôkol pána **Dobiáša** (**Musica Poetica**). Hudobno-literárnu sekciu v ten večer obohatilo aj konzorcium hudobného skladateľa **Vlastimila Dufku, SJ** s textami a interpretáciou **Daniela Heviera**. Pod taktovkou majstra spievala celá sympoziálna societa. Svätí pustovníci Andrej-Svorad a Beňadik museli byť dojatí pri tej „dožinkovej" sieste!

Ako som povedal už vyššie, Skalka dozrieva. Ustupujú pútnické a jarmočné tendencie bulvarizácie pustovníckych dejov, aj prvoplánové záznamy fotogenických miest starej i novej Skalky, ktoré si určite každého podmania, no často nejdú pod povrch. To hovorím len preto, že považujem za vývojovo validné (aj pre nastávajúce ročníky, ak im bude požehnané) úsilie **interiorizovať** (**zvnútorniť**) nažité obsahy do nových foriem (alebo biblicky – mechov). V tomto zmysle som sa už počas pracovnej vernisáže pokúsil o akúsi predbežnú systemizáciu celého súboru diel z tohoročného sympózia. Je to však úsilie trochu zjednodušujúce, lebo hľadá akési spoločné podoby v autorských štýlových odlišnostiach. Preto prosím o zhovievavosť – vo vedomí, že sa výtvarné významy nikdy nebudú dať pretlmočiť do jazykového kódu reči. Berte to, prosím, ako osobnú interpretáciu, pokus a možno aj tvorbu, ktorá premýšľa ani nie tak o autoroch a ich dielach, ale s nimi.

Prvá veľká skupina obrazov sa vyznačuje väčšou mierou **abstrakcie, znakovosti a symbolickej metaforiky**. Poznám tie otázky od svojich študentov, ale aj od konvenčnejších „konzumentov" výtvarného umenia, ktorých vnímavosť sa zastavila kdesi pri klasickom impresionizme: ako naložiť s nepredmetným, neobrazným, neodrazným artefaktom? Najčastejšie sa utiekam k porovnaniu s hudbou (povedzme tzv. vážnou). Takáto hudba je v podstate organizáciou zvukov a muzikálnych kvalít, ktorých význam ani po vypočutí nevieme pretlmočiť do nejakého zmysluplného príbehu – možno maximálne máme nejaké pocity radosti, harmónie, nepokoja, smútku, triumfalizmu alebo samoty. Ale nič konkrétnejšie. A tak aj obraz abstraktného typu v prvom rade vypovedá o svojej organizovanosti, o svojom špecifickom výtvarnom poriadku, ktorý sa nedá redukovať na jednoznačný význam. Je možno paradoxné, že takéto koncepty oveľa lepšie zrkadlia mystérium duše a ducha než schematické koncepty popisného realizmu (ktorý možno vidí, ale nevie). V tejto skupine sa mi s väčšou či menšou mierou pravdepodobnosti ocitli viacerí autori, aj keď ten abstrahujúci princíp u nich nemusí byť vždy celostný a jediný. V čistej podobe sú to obrazy **Pavla Ruska**, vychádzajúce z klasickej perspektívy a deskriptívnej geometrie (teda z možností priemetu trojrozmerných substancií do dvojrozmernej plochy komorného závesného obrazu). Týmto sa však jeho úsilie nekončí, naopak – začína, lebo aj v neiluzívnom priestore pracuje s ilúziou, hĺbkou, svetelnými dimenziami otvárania svetov za svetami (až k nekonečnu). A je jedno, či tým spúšťačom farebných vzruchov je meditácia v jaskynnej kaplnke alebo vo voľnej prírode nad jaskyňou. **Oldřich Štěpánek** vo svojich kompozíciách asambláž ovo prepája dva svoje základné tvorivé živly: maliarsky a sochársky. Na abstraktnej ploche obrazu, ktorá je rozvibrovaná v štruktúrach alebo vegetabilných, rastlinných detailoch, v kompozičnej osi umiestňuje plastické vertikály s maliarskymi a sošnými detailami. Dosahuje tým zvláštny efekt: zdanlivo amorfná hmota sa koncentruje vôkol vertikálneho tiahnutia nahor. Môžeme sa domýšľať, do akej výšky (zmyslu) by táto pred-

▼ **Jozef Vydrnák**: *Bogorodica*, kombinácia techník, 100 x 70 cm, 2013

stava rástla, keby mohla prekročiť hranicu obrazovej plochy. Pri obrazoch **Jaroslava Uhela** som si najskôr poznačil prvú asociáciu, ktorá mi napadla: svoj obrazový priestor osídľuje podobne ako Osamelí bežci svoje hermetické verše – ani tu ani tam nechýbajú konkrétizmy (jaskyňa, voda, stopa v snehu, tiene, zem, usadeniny, rosa na liste v prípade druhov Ivana Laučíka, svetlo, tieň, stena, plocha, kontrast, náznak vegetácie, žiariaci symbol madonky či znaku hlaholiky v tajomných svetoch Jaroslava Uhela). Sú to obrazy rovnako jednoduché ako zložité, akosi pocitovo známe, a zároveň otvárajúce nové svety za svetlom. Ak sa dohodneme na tom, že aj písmo je výtvarnou abstrakciou (a v prípade hlaholiky abstrakciou umelecky zvlášť lahodnou), potom môžeme v tejto časti uviesť aj grafické partitúry a kristogramy **Stanislava Lubinu**, ktorý vo svojich veľkých kompozíciách konfrontuje veľavravnú, maliarsky rozohranú plochu podkladu so zostavou písmen hlaholiky, ktoré pôsobia ako erby zmyslu, ako znaky tajomstva, ako veľkomoravská kaligrafia, ak je takéto pojmové uchopenie prípustné. Tieto silné komponenty písma navyše poukazujú aj k jeho cieľovosti: byť matériou Písma. Na hranici abstrahovania a ďalšej pracovnej kategórie (veduty) vnímame aj obrazy nášho účastníka z Békešskej Csaby **László Lonovicsa**. Na prvý pohľad identifikujeme urbanistické, architektonické východiská, akým sa návštevník oboch Skaliek nevyhne: portál, okno, brána, chrámová loď, dvere, klenba kaplnky. No autor ide ďalej, nerieši dokumentárny profil zážitku, ale duchovnú rezonanciu. A robí to zúžením kolorističkej skladby až do monochromatických akordov príjemnej hnedej a okrovej farby, cez ktorú prežaruje vnútorný jas, pulzácia svetla, kmitanie vysvietených dotykov meditatívneho štetca. Túto cestu svetla ešte umocňujú vertikálne prízvuky a oltárna osovosť.

A tak sa dostávame k druhej skupine súboru, ktorou je, ako som už spomínal, žáner tradične nazývaný vedutou, teda podobizňou historického miesta. Táto žánrová kategória môže mať široký vejár výrazových možností: od objektívneho dokumentarizmu cez štylizovanú faktografiu až po symbolické vyjadrovanie onoho vzácneho génia loci, čo v prípade premodleného prostredia kláštoriska Skalky je priam naporúdzi. V najobjektívnejšom riešení **Júliusa Brunu** sa jednoducho snúbi jeho architektonické cítenie a výtvarná schopnosť transpozície do estetických súvislostí. Prvá práca vznikla tak trochu na objednávku usporiadateľov, nakoľko sympózium má následne (počas roka) aj putovné, turistické, propagačné rozmery a jednoducho potrebuje zaujímavé materiály pre pútnikov i bežných návštevníkov. Takto vznikla impozantná axonometrická vizualizácia oboch Skaliek v jednom obraze (autor dotvoril podľa dobových jezuitských archívov podobu kláštora, ktorý je dnes zväčša v ruinách) vďaka panoramatickej kompozícii (na spôsob fotografického „rybieho oka"). Okrem toho pri Váhu – na miestach, kam zbojníci zvrhli sv. Beňadika – nazbieral obielené ploské kamene, z ktorých vytvoril aj maliarsky dotknutý kruh predkov, súčasníkov a pokračovateľov Skalky. Inou typológiou sa vyznačujú zväčša kreslené (a občas aj zeleno modifikované) veduty **Petry Baroňovej**, ktoré majú potlačenú linearitu v prospech sfumata, rozostrenia, šerosvitu až natoľko, že sa magicky dotýkajú hraníc obrazovosti – pri tom im nechýba dynamika, expresia, pevný výraz a istota. Tretím v tejto skupine je **Igor Cvacho**, ktorého kreácie vznikajú v priesečníku historizujúcej veduty (v oboch prípadoch ide o novú a starú Skalku), estetizovaného písma (opäť hlaholika) a abstraktných štrukturálnych pokušení v prednese i v byzantinizujúcom kolorite ikonopisnej povahy. Myslím, že aj v jeho prípade je vidieť, že sympózium nie je uzavretým systémom samotárov, ale priestorom vzájomného sa obohacovania a múzických interferencií.

Treťou skupinou sú diela autorov, ktoré pracovne môžeme zaradiť do významového okruhu figurálneho symbolizmu, čo nevyhnutne nemusí znamenať, že ide o figuralistov „čistých", teda bez presahov do iných žánrových dimenzií a vrstiev. Dobrým príkladom takéhoto žánrového synkretizmu sú sugestívne kompozície

▲ **Jozef Vydrnák**: *Slovensko*, typografika, 2013

▶ *Homage CaM*, kombinácia techník, 100 x 70 cm, 2013

Eugeniusza Molského. Keby nešlo o homogénne obrazové celky a plochy, povedal by som, že ide o viacvýznamové montáže, v ktorých sa organicky spája príbehová, legendická zložka s vedutami pustovníckych miest a historických zaujímavostí kraja, a to všetko je ešte umocnené abstrahujúcou letorou autora, ktorý má rád intenzívnu červeno-modrú farebnosť, byzantské ikonové inšpirácie, spontánnu expresívnosť detského vidu a zároveň hieratický pátos púťových zástav, fáborov a štandárd. V témach a ikonografii spomínaných figuralistov môžeme obdivovať motívy mariánske, angelologické, biblické, kristocentrické, cyrilo-metodejské, veľkomoravské alebo hagiografické (teda najmä z okruhu Maurovej legendy o skalanských eremitoch a askétoch). Svojbytný figuralizmus na sympózium priniesla španielska maliarka **María Jesús Rivero** a keby to nebolo príliš zjednodušujúce, mohli by sme hovoriť o akomsi novom variante španielskeho maliarskeho mysticizmu alebo o metafyzickom realizme, ak niečo také jestvuje. Každopádne, autorka svoje posvätné postavy modeluje hmotou pastóznej farby v prísne zúženej monochromatickej skladbe odtieňov temnej modrej, do ktorej žiari lúč svetla, ducha, posvätenia. Iba v triptychu s Kristovou hlavou a anjelmi nad vášňou temnoty a svetla preváži akýsi prerafaelistický sentiment (sladkosť utrpenia?). Iným typom existenciálne vypätého figuralistu je **Vladislav Zábel**, ktorý sa vracia k historizujúcemu konceptu staromajstrovskej maľby (podobne ako svojho času Peter Ondreička), no vo svojom pustovníckom triptychu nad realistický pátos povyšuje intenzitu zobrazovanej duchovnej drámy pustovníka, čo potom ovplyvňuje aj zvíchrený expresionizmus jeho kresebnej, koloristickej i prednesovej práce s výraznou razanciou. O konceptuálnosti jeho výtvarného cítenia svedčí aj ľavá časť triptychu, kde ide u autora takéhoto formátu o čistú abstrakciu, ktorej realitu cítime až pod kožou. Krajina so stúpaním kamennej cesty a divokou vegetáciou (nad kláštoriskom) má tiež tento znepokojivý rozmer. **Jozefa Vydrnáka** v kontraste s predchádzajúcim autorom vnímam naopak ako tvorcu harmonizujúceho, vidiaceho radšej pokojné línie príbehov. Jeho koncept integrálnej maľby, ktorá nevyčerpáva iba jeden, ale všetky vnemy a súvislosti, všetky asociácie a časové dimenzie, rovnako ako jeho entuziazmus počas sympoziálnych dní jednoducho infikuje (myslím tvorivo) ostatných kolegov. To on má na svedomí ten inšpiratívny plamienok staroslovienskeho písma (veď ho aj zhmotnil v typografike Slovensko). Vo figurálnej skratke, koncentrovanej na líniu, ktorej nemôže byť už menej, a na znak, ktorého nemôže byť už viac, a na abstrakciu, ktorá balansuje medzi nimi, stelesňuje svoje madonky, pustovníkov i vierozvestov. Zobrazuje zázrak stvorenia bez známok entropie.

Samostatnou sekciou sympózia sú literáti, spisovatelia a básnici, ktorých koordinuje politický väzeň a skvelý umelec slova **Rudolf Dobiáš**. To on do šiesteho ročníka pozval svojich kolegov **Rudolfa Juroleka**, **Juraja Kuniaka**, **Erika Grocha**, ktorých texty a básne sprevádzajú reprodukcie vybraných maliarskych diel. **Daniel Hevier** dokonca vytvoril silnú báseň o týchto svojich básnických rovesníkoch. Keďže slovo, a to aj slovo umelecké, pracuje v paradigme jazyka, nechcem sa dopustiť tej slabosti, aby som ho čítal a vykladal za vás. Mám nádej, že to som neurobil ani pri maliarskych prácach a že vám ešte vždy zostalo dosť priestoru na vlastné prieskumy a objavy.

Marián Kvasnička

P. Anselm Grün, OSB na Veľkej Skalke 10. mája 2013

ORA ET ARS 2013

Erik Jakub Groch

Sedmoro

A.[1]

Zväzok svetla na stole, opisujúci sa v obrysoch.
Písmená pribúdajúce na papieri, vyvolávané z tieňov.
Z tváre do tváre mohlo svetlo svietiť bez slov.
Niekedy sa chlad rozprestrie ako by mu patril vesmír.
Hlboko pod zemou prúdia mračná horúcich vôd.
Klaniam sa všetkým, ktorí klopali na zem, dokiaľ nevytryskla.
Ako píšeš, už ani zvon tu nie je, premenil sa na studňu.

[1]Andriane Škuncovej

Miesto

Nadránom zmrzol môj moč v nočníku za dverami,
v miestnosti s bridlicovými doskami na zemi.
Na liatinovej platni rozpúšťam stuchnutý kruh.
Ako rád by som vyšiel z domu a zvonil jazykom.
Napokon sa moč odtrhne od smaltovanej steny,
na dno snehu vyhadzujem prázdny kalich.
Jedného dňa sa každý, kto má dušu, zhŕkne nikam.

Dobroreč

Slnko zachádza, volám vtáčikov na večeru.
Nemám volavku, neviem napodobniť
vtáčie hlasy, robím to jednoducho.
Poďte ku mne všetci, zdvihnem dlaň
so semienkami, ony prídu, nik nechýba.
Samčeka volám menší, samičku ešte menšia.
Možno sa mi to zdá, možno mi semienka
miznú pomedzi prsty vo vysokej tráve,
nijaký menší, ešte menšia nejestvujú.
Možno mi niekto ustavične robí radosť,
vymenoval ma za vtáča, dal mi túto krajinu,
slnko mi cez deň neublíži, mesiac v noci.

María Jesús Rivero:
▼ *Krst Krista,* olej na plátne, 70 x 50 cm, 2013
▼▼ *Ave Mária,* olej na plátne, 70 x 50 cm, 2013 ..... ▼ *Panna Mária a anjeli,* olej na dreve, 53 x 46 cm, 2013

Hliny[1]

**Povrázkom ľanu prichytíš svalstvo
na lýtkach. Ak sa chceš napiť, musíš sa
nahnúť hneď. Do válova s vodou ti spadlo
líce, leží na hladine. To ale znamená,
že vodu v ústach nemáš ako zachytiť.
Narovnáš sa, na stole cinká hrnček s prstami.
Chvíľu hľadíš na tiché cinkanie,
na vzduch, na nože na stole, súmrak
v záhyboch svetla, všetko je z hliny.**

[1]Podľa niektorých prameňov bola Uloža,
obec, v ktorej žijem, leprosárium, miesto,
kde zhromažďovali a izolovali malomocných.

Príhoda

**Ťahal som sánky, trochu mi obíjali
nohy, mal som príliš krátku šnúrku.
Vyšiel som na vysoký kopec, sedel
tam vlk, alebo pes podobný vlkovi.
Uháňal popri sánkach až pod kopec.
Keď som sa vyvrátil, oňuchal ma, olizoval
ucho, teplý ňufák mi vopchal pod bradu.
Odprevadil ma takmer domov, dokiaľ ho moja
alfabetická svorka neodohnala kameňmi.
Z okna tretieho poschodia som videl
ako sa vracia na kopec, čaká, kým sa
slnko nedotkne kopca, v tom okamihu
sa skrčí, vrhne sa do slnka.**

02:15

**Viem, veľmi chceš, čo by ťa uzdravilo,
očistilo, premenilo, zapálilo tvoje vlažné srdce
čistému životu, oddelenému od hriechu,
všetkých zlých náklonností, naplnilo ťa**

**svetlom, prianím správne vidieť, myslieť,
konať, odpustením, mierom, myrhou, rozhodnutím
jesť len chlieb, umývať sa v daždi, milovať
tak veľmi, aby o tom nikto nikdy nevedel.**

Igor Cvacho: *Skalka,* kombinovaná technika na plátne, 80 x 60 cm, 2013

**Francúzi tomu hovoria le metro, mestská podzemná elektrická železnica, Rusi tomu dali názov rieka.
Ale podzemná železnica nevyjadruje vzdialenosť,
rieka nevystihuje tak celkom presne premárnený život.**

Zrkadlo

**Keď som bol malý, pokúsil som sa vsunúť,
vliezť do zrkadla, nikam to neviedlo.
Anjeli nevidia v zrkadle nič len zrkadlo.
Predstavuje kráľovstvo pre labute, ktorých tam
prebýva množstvo, plávajú v húfoch po hladine,
v jazere stvorenom pred zrkadlom.**

Sedmoro

**Medzi koľajnicami zbiera kvetiny,
tlačí ich do hrnčeka, zalieva.**

**Vôňa mu dáva zmysel, ako je
Boh vzduch, ktorý vdychujeme.**

**Krása kvetín má oči, naozajstné oči,
hľadia, na čo nemáš zabudnúť.**

**Zalievať kvety. Spomaľovať. Brzdiť.
Trikrát za minútu sa sprítomniť.**

**Ktorá koľaj hrdzavie. Čo zarastá v tráve.
Vezme nás niekto za ruku.**

• • •

Jaroslav Uhel: ▲ *Pocta tomuto miestu (Homage Skalka),* olej a akryl na plátne, 120 x 80 cm, 2013
▼ † *Impresia,* olej a akryl na plátne, 90 x 60 cm, 2013

Simona Martausová

Normálny život

**Chcem úplne normálny život a normálne dni, chcem azda veľa?
Chalúpku v horách a záhradu so susedmi zdieľať.
Len tak objať si muža a mať pocit, že mám kam ísť.
Len tak objať si muža a mať pocit...**

**R: Mne stačí izba a láska, čo siaha až do hlbokých jám,
na stole sviečka a svetlo a príbor, kde nikto neje sám.**

**Nechcem jak v divadle žiť, chcem zdolať vrchol, odkiaľ je vidieť všetko.
Spievať a hrať a chovať včely – tak ako môj dedko.
Piecť buchty deťom a vnučkám a kŕmiť aj všetky cudzie zvery.
Mať plné srdce, nie vrecká a stále v prozreteľnosť veriť.**

**R: Mne stačí človek a rieka, kde budem len tak bosá stáť,
nechcem mať slávu a autá, chcem šťastie, čo nenechám si vziať.**

**A žiadne kontá a splátky a zmluvy a zaprataný dvor.
A žiadne zrady a hádky a zbrane – horšie ako mor.
S úsmevom vítať aj chorých a hostí si nechať vo dvore.
A s Bohom v dome a v duši sa oddať Jeho pokore.**

**R: Mne stačí izba a láska, čo siaha až do hlbokých jám,
na stole sviečka a svetlo a príbor, kde nikto neje sám.
Mne stačí hudba a tóny, čo hrajú mojim najmilším,
mne stačia oči, čo vedia dobré od zlého odlíšiť.**

Chcem úplne normálny život a normálne dni... chcem azda veľa?

...

Petra Baroňová: *Strážcovia*, kombinovaná technika na plátne, 70 x 50 cm, 2013

Simona Martausová

Kam tento svet speje?

**Kam tento svet speje? Keď zuby majú byť len biele?
Vraždy sú aj v leporele... Kam ten svet speje...
Rozum nie vždy ide s vekom, závislí sme vždy na niekom,
zaspávame vďaka liekom, čo robiť s dušou človeka?**

**Sloboda narieka, lebo nám velí svet
a jeho stroje už vedú s nami boje o vzácny čas.
Ochranky do parkov, problémy s morálkou,
a viacej ruchu ako čerstvého vzduchu...
a iba schránky ostali z nás, ostali z nás...**

**Nad hlavami signál krúži, človek zvláštnym bohom slúži,
zo žien sa stávajú muži, čo dobýjajú „pevnosti“...
Hádame sa pre hlúposti, blížime si až do kostí,
našich myšlienok sa niekto zhostil, chce riadiť život človeka...**

Sloboda narieka...

• • •

Zodvihni ma

**Srdce stojí, hlava sa krúti,
duša bolí, telo ma núti,
hlas sa chveje a ja sa bojím,
nič tu nie je, čo za to stojí...
Ale si tu Ty a Tvoja pevná náruč
a som tu ja schúlená...**

**Nemám nič, keď Teba nemám,
zodvihni ma, zodvihni ma.
Hriech ma pichá a ja sa ničím,
šepká pýcha a závisť kričí,
hlas sa chveje a ja sa bojím,
nič tu nie je, čo za to stojí...
Ale si tu Ty –**

• • •

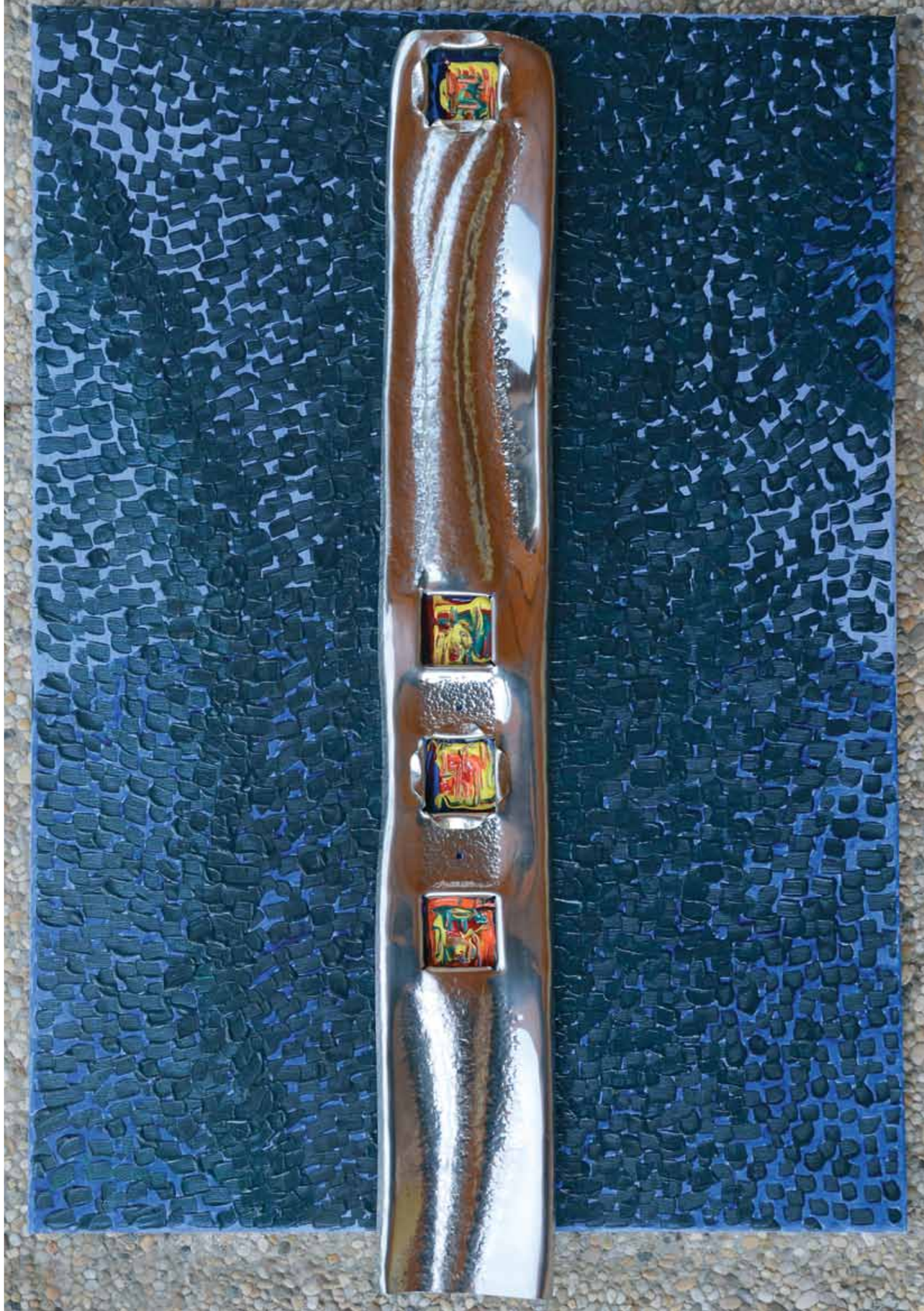

Oldřich Štěpánek: *Kvarteto,* kombinovaná technika na plátne, 70 x 50 cm, 2013

Rudolf Jurolek

Poľné vety

*
Ťahám sa za svetlom ako zeleň.
So svetlom pribúda aj priestoru.
Na ruku mi sadla lienka – je to tá istá, čo mi z nej odletela v detstve.
Život, to sú slová *znova* a *ešte*: navlas rovnako,
do poslednej bodky na krovke lienky.

*
Stále tie isté podnety, len jemne odtienené, preladené: vláčne hnutia, mäkké farby, klenuté ozvučenie, bez zlomov a dramatických preklopení: vrstvenie jemnej hmoty života, toho, čo opadáva zo svetla.

*
Aj rieka už má v sebe dosť svetla, priehľadná, trblietavá, celá sa stáva tekutým svetlom, len na dne tienistých zátočín a priehlbín zostáva ešte trocha temnej zelene.

Polia, všetko je čisté, premrznuté a prehnité: jarná priestrannosť a voľnosť: s energiou vykríknutého života sa do priepastnej oblohy vrhá kŕdeľ vrán.

*
Mnohosť línií a tvarov, rozptýlenie a kumulácia hmôt: harmónia: miliardy rokov hľadaný konsenzus medzi náhodou a nevyhnutnosťou.

Bol som tu včera: včerajšok ešte účinkuje, ale dnešok všetko posúva ďalej, svetu ako celku i každej jednotlivosti zvlášť dáva aktuálne miery a váhy.

Dlho sa dívam, a zrazu viem, že to, čo vidím, je všetko.

*
Čosi nepomenovateľné, nezabudnuteľné vo videní: prchavá esencia všetkých dní mi svieti z pamäti.

Ľudia na bielych lavičkách, v bielych loďkách.
Zelená a biela vo vetre.
Jas odkiaľsi z pradávna.

Už možno nie šťastie, ale pokoj.

László Lonovics: *Transcendentné svetlo*, olej na sololite, 80 x 80 cm, 2013 ▲
Brána svetla, olej na sololite, 80 x 80 cm, 2013 ▼

Juraj Kuniak

Bralo

Ako sa mení krajina,
do ktorej som sa narodil.

Stromy ustupujú a chradnú,
drevorubači zničili hniezda volaviek,

z aleje topoľov sú rady pňov,
cesty lemujú kríže po nehodách,

bralo sa týči do výšky
a mlčí.

Jedného dňa si odkašle
obrovským výlomom.

Pustovník

Ráno padal dážď, no celý deň
neviem si spomenúť, čo vravel.
Sústreď sa, vietor, na suché lístie,
nech zo mňa spŕchne.

Hora je stále zelená,
ja listnatý, nie ihličnatý.
Ani smrek, ani jedľa,
ani kosodrevina.

Sčerené kaluže, každá sa
pohráva s hĺbkou neba.
Spriatelil by som sa s anjelom,
keby som sa ho nebál.

Sempervivum *

Skalná ruža nevie,
že zakvitne len raz, viac nie.

Odvaha začať z ničoho,
odolnosť, vytrvalosť, krása.

Nijaké namáhanie
slov ich obsahom.

Nebráni sa im, nevnucujú sa jej,
nimi je stále.

Čistá notová osnova

Všetky veci sú stopy nekonečna,
len človek je viac, jeho obraz
a podobenstvo, nevysloviteľnosť,
v ktorej sa usilujem nájsť.

Pri východe slnka zabúdam
na noc, ktorú som prechodil,
s prebudenou radosťou
vstupujem do notovej osnovy,

vodných pár, kríkov, bodliakov,
tichého kroku mačiek, nehybnosti tráv,
teším sa, že som, tu, celkom blízko,
aj z jeho strany na dosah.

* Skalná ruža (lat. sempervivum = stále živá)

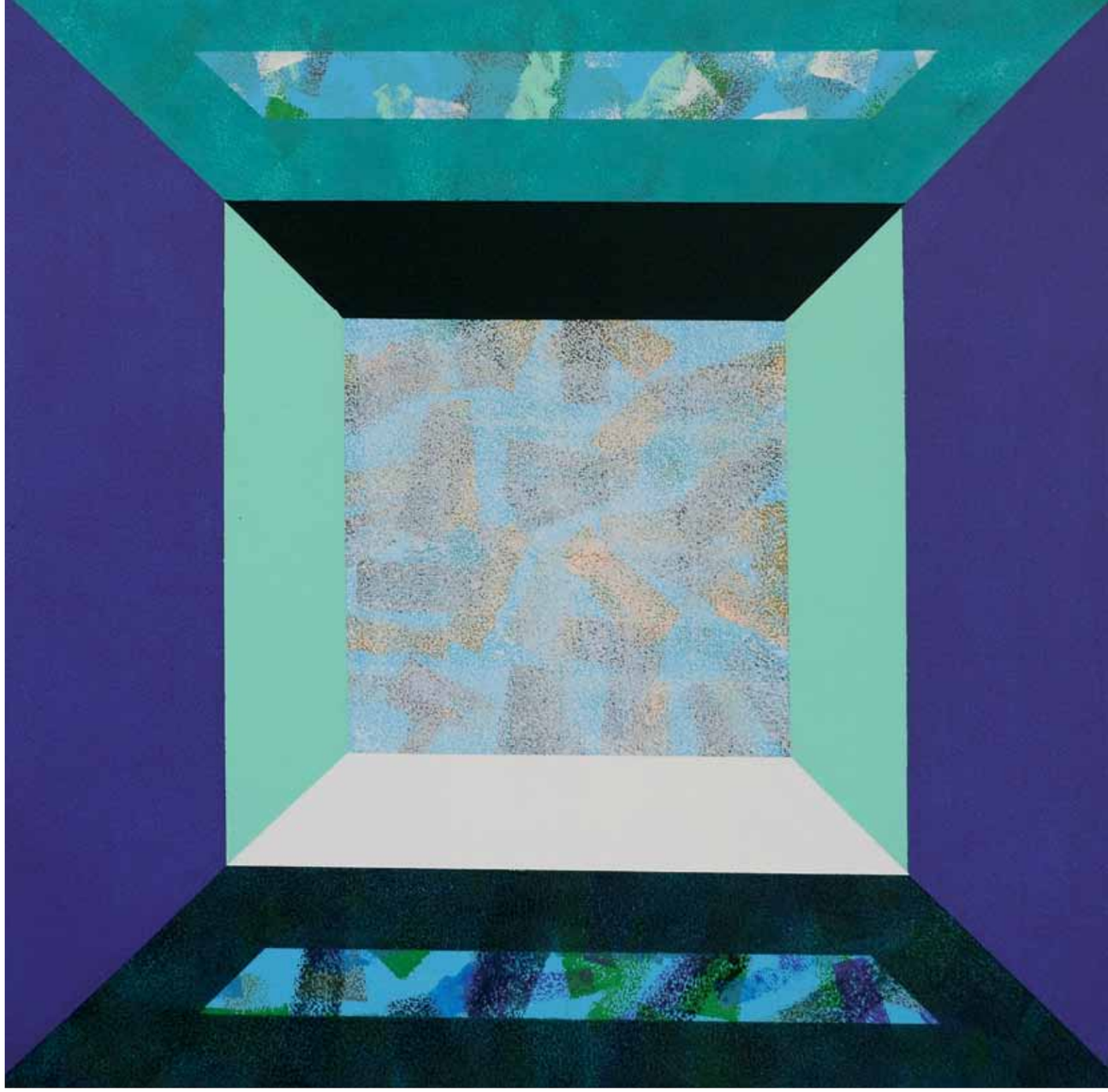

Pavol Rusko: ▲ *Meditácia v kostole,* akryl na plátne, 50 x 50 cm, 2013
◀ *Hľadanie,* akryl na plátne, 50 x 50 cm, 2013
◀◀ *Meditácia v prírode,* akryl na plátne, 50 x 50 cm, 2013

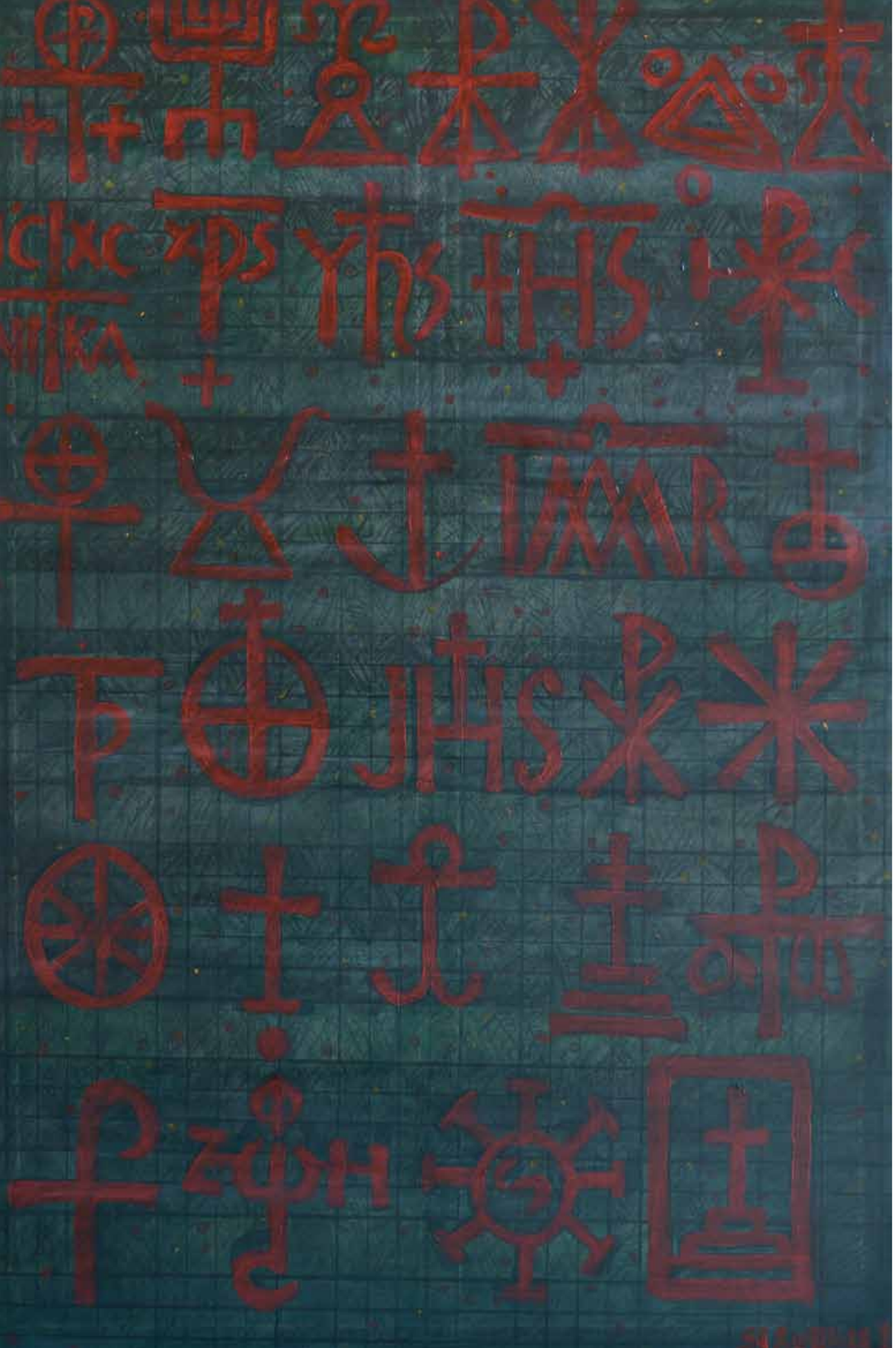

▲ **Stanislav Lubina**: *Kristogramy,* akryl na plátne, 120 x 80 cm, 2013

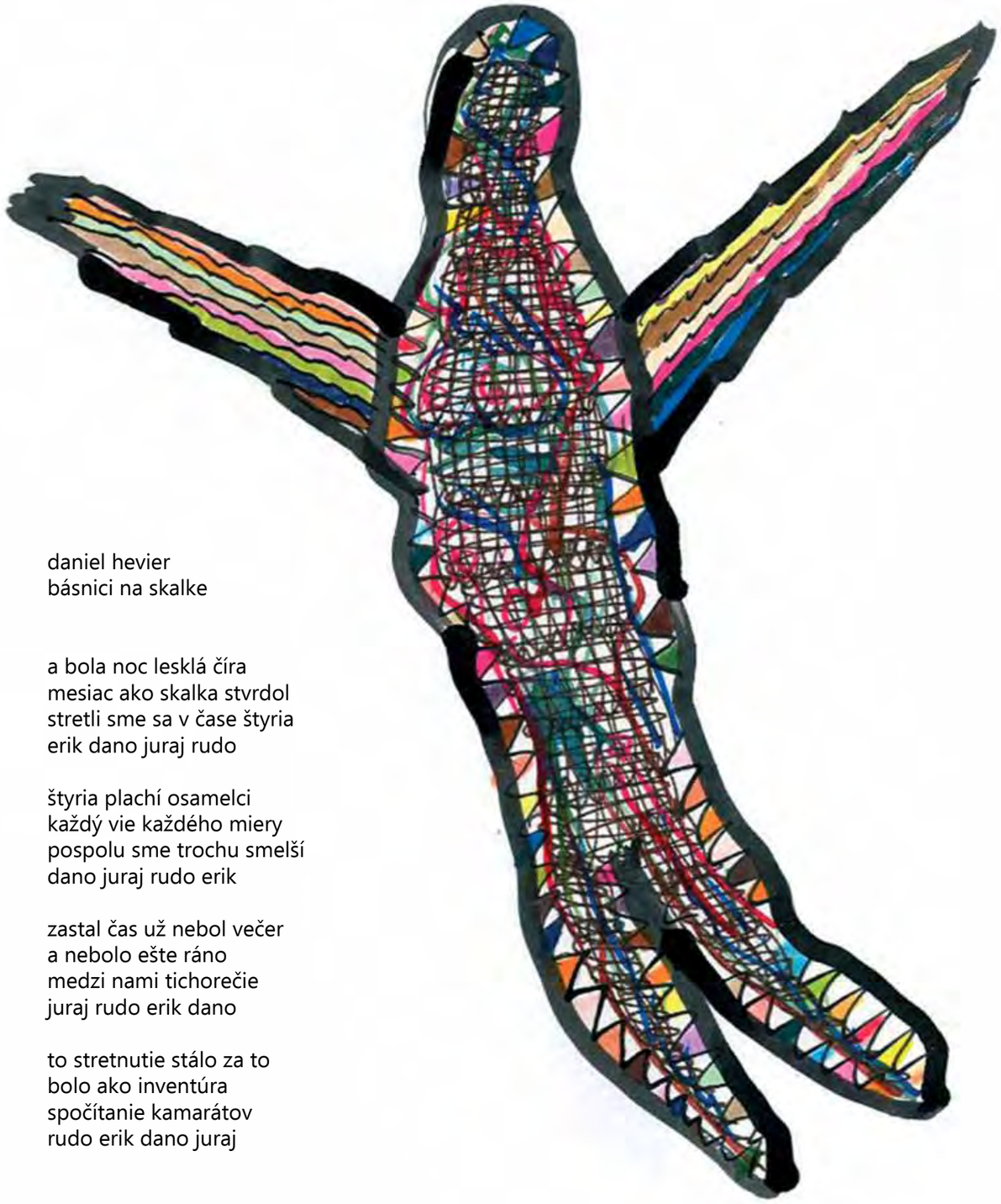

▼ **Daniel Hevier**: *Anjeli sú bezfarební,* kombinovaná technika na papieri, 30 x 21 cm, 2013

daniel hevier
básnici na skalke

a bola noc lesklá číra
mesiac ako skalka stvrdol
stretli sme sa v čase štyria
erik dano juraj rudo

štyria plachí osamelci
každý vie každého miery
pospolu sme trochu smelší
dano juraj rudo erik

zastal čas už nebol večer
a nebolo ešte ráno
medzi nami tichorečie
juraj rudo erik dano

to stretnutie stálo za to
bolo ako inventúra
spočítanie kamarátov
rudo erik dano juraj

Trenčín jún 2013

▲ **Daniel Hevier**: *Ostrá skala (Pietra spinosa)*, kombinovaná technika na papieri, 30 x 21 cm, 2013
▼ Hudobná skladba – **Božie zrkadlo**. Hudba: **Vlastimil Dufka SJ**. Text: **Daniel Hevier.** 2013.

BOŽIE ZRKADLO

Text: Daniel Hevier
Hudba: Vlastimil Dufka SJ

♩=70 *Refrén:*

Vi-díme v Božom zrkadle, čo dobré je a čo zlé, čo káže svet a
čo chce Boh, SPÁ SA je v je-ho zá-ko-noch.
(po druhom verši) ŽI VOT je v je-ho zá-ko-noch.
(po štvrtom verši) LÁSKA je v je-ho zá-ko-noch.

Verše:

1. Boh je je-den, je-ho me-no za-znej z pl-nej úc-ty,
2. Ne-za-bud-ni, kto ťa zro dil, čí si, mat-ku, ot-ca,
3. Ne-do-pusť, a-by do ži-vo-ta vo-šiel ti hriech
4. Ú-spech čas-to ma-jú be-zo-hľad-ní, ty však ne-klam

Hoboj (Flauta):

1. vďač-nos-ti a báz-ne. Šesť dní cho-díš so svo-ji-mi krížmi,
2. ro-di-čov vždy cti si. Ne-za-bí-jaj nič, čo chce byť ži-vé,
3. smil-stvo, ne-čis-to-ta. Sa-tan strie-ľa z o-trá-ve-nej ku-še,
4. a nič ne-u-krad-ni, a-ni du-šu, ma-je-tok či že-nu,

1. Pá-nu za-svä-cuj sied-my deň v týž-dni.
2. ži-vot je kvet na Pá-no-vej ni-ve.
3. a-le tvo-je te-lo je chrám du-še.
4. ver nosť s prav-dou ma-jú väč-šiu ce-nu.

Da capo (Refrén):

Rudolf Dobiáš

Retiazka Andreja Svorada

Pred takmer tisíc rokmi, krátko po veľkonočných sviatkoch, mních Andrej Svorad, ktorý prišiel do Nitry z Poľska, poprosil svojho predstaveného opáta Filipa, aby mu dovolil odísť z kláštora pod Zoborom do pustovne na Skalke pri Trenčíne. V Nitre, ktorá sa vtedy volala Nitrava, bol benediktínsky kláštor, bývali v ňom mnísi.

„Dobre si si to rozmyslel, brat Andrej?" spýtal sa ho opát.

„To som nevymyslel ja. Počas modlitby mi to navrhol náš Pán. Plním len Jeho vôľu. Nadišiel čas, aby som sa utiahol do samoty a zvyšok života prežil v pustovni."

„Je to nebezpečná cesta, všade je plno zbojníkov. Nebojíš sa, že ťa zabijú?"

„Nemajú ma prečo zabiť. Neponesiem nijaké poklady, len chlieb a vodu," odvetil mních Andrej pokojne.

„Predsa len ti dám aspoň spoločníka na cestu."

„Koho?"

„Tvojho učeníka Beňadika. Je to mládenec pri sile, horlivý v modlitbe i v práci, mimoriadne učenlivý. Bude tvojím spoločníkom i ochrancom."

„Nedbám. Vezmem ho so sebou."

Hneď po Veľkej noci sa Andrej Svorad a Beňadik vydali na cestu. Na pol ceste, kde sa stretali chodníky s cestami a ľudia s ľuďmi, kde bývali jarmoky, na ktorých sa dalo všeličo lacno predať i čo to draho kúpiť a kde okrem toho rozvoniavalo pečené mäso a v hlinených džbánoch ločkalo víno, stála kováčska vyhňa.

Kováči mali roboty nad hlavu, koňom podkovy bolo treba kovať, rytierom meče a šable do vojny chystať a drevené kolesá pánskych kočov a furmanských vozov železnými obručami spevniť. Kováč Peter mal ženu a štyri deti, dve dcéry a toľko aj synov. A deti boli pre neho väčším pokladom, ako plná truhlica zlata. Zlato je studené ako uhynutá ryba, neohreje ťa, keď sa ti žiada tepla, ani sa nepritúli k tebe, keď je ti smutno. A deti boli pre neho ako uhlíky v pahrebe, ktoré hrejú i svietia. Keď stláčal mechy vo vyhni, aby oheň nezhasol a železo aby mäkklo a poddávalo sa jeho vôli, oslovil ho mních v hnedej mníšskej sutane. V tvári, zarastenej hustou bradou, mu svietili usmievavé dobrácke oči. Bolo to Andrej Svorad.

Vladislav Zábel: *Sv. Andrej-Svorad podľa Maurovej legendy,* olej na plátne,.....triptych (60 x 80 cm, 120 x 80 cm, 45 x 80 cm), 2013

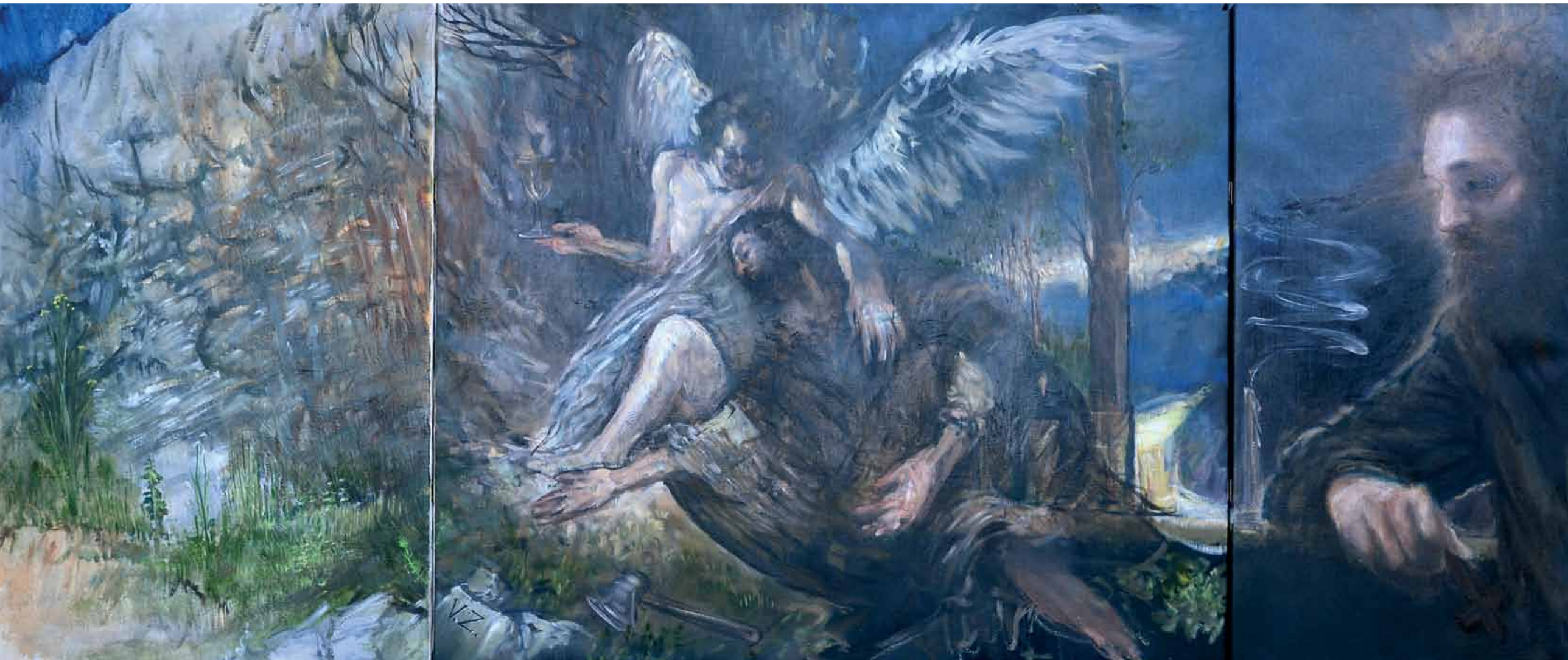

„Pozdrav ťa Pánboh, kováč.“ Obďaleč stál o tri desiatky rokov mladší Beňadik s poloprázdnym, z konopného plátna ušitým vrecom na chrbte.

„Á, svätí muži prišli,“ povedal kováč. „Ďakujem, že ste sa u mňa zastavili. Váš pozdrav je pre mňa pozdravom i povzbudením od Pána Boha.“

„Zastavili sme sa u teba, lebo aj ty si svätý muž, kováč. Oheň je darom božím a práca modlitbou. Oheň zaháňa tmu a hlas tvojho kladiva letí z nákovy rovno k nebesiam.“

„Och, dosiaľ mne a mojej robote nikto takúto chválu neprisúdil. Istotne očakávaš odo mňa odmenu za tie pekné slová.“

„Mňa odmeňuje Pán Boh, aj to len vtedy, ak si tú odmenu zaslúžim. Ale teraz ho predsa len poprosím o výnimku. Tamtú peknú retiazku, čo bez úžitku visí vo vyhni na stene, by som si od teba rád vzal.“

„Vďačne ti ju dám“, povedal kováč. „Ponúkol by som vás aj chlebom a mliekom, ale kozička, živiteľka naša ochorela a vyzerá to s ňou tak, že zajtrajšieho dňa sa nedožije.“

„Pán Boh dobrých ľudí s dobrým srdcom neopúšťa, istotne ti pomôže,“ povedal mních Andrej. Vtom všetci traja začuli radostný detský jasot. Prichádzal z chlievika na konci dvora.

„Mama! Tato! Kozička vyzdravela,“ volali deti. „Naša kozička je zdravá.“ A naozaj: koza bez pomoci vyšla z chlievika na dvor, zamékala, napila sa vody a hneď sa pustila do zelenej trávy.

„To je zázrak,“ povedal kováč. „Ty si naozaj svätý muž.“ Za uzdravenie kozičky ponúkol Andrejovi peceň chleba a hrudu syra, ten sa však uspokojil s retiazkou, visiacou bez úžitku vo vyhni.

Beňadik sa čudoval Andrejovmu výberu. Načo mu bude retiazka? Hoci je pekná i pevná, neurobí im cestu ľahšou. Aj cestou na Skalku niekoľko ráz prosil Andreja Svorada, aby mu prezradil, načo mu bude retiazka. „Si môj učiteľ a ja som tvoj učeň, pouč ma, aby som porozumel nezrozumiteľnému.“

Andrej však namiesto odpovede upriamoval jeho pohľad na krásu rozkvitnutých stromov, na zelené pásiky polí, na ktorých rástla nová úroda jačmeňa, ovsa i raže. Ešte pred poludním ich prievozník na člne previezol cez rieku Váh. V spenených vlnách rieky, bežiacich rýchlejšie ako splašené kone, sa zrkadlili skalné steny a stromy. Najvyššia z tých skalísk bola skala, kde bola pustovnícka jaskyňa. Zatiaľ čo Beňadik si vychutnával pohľad zo skaly na očarujúcu krajinu, Andrej zamieril ku chladnej a tmavej pustovníckej jaskyni. V tej ich však čakalo nemilé prekvapenie.

Pár metrov od vchodu do jaskyne ležal mŕtvy muž. Bol to asi tridsať – tridsaťpäť-ročný muž. Andrej podľa nedbalého oblečenia a vecí, pohodených pri ňom usúdil, že je to zbojník. Muža zabil jeho druhovia, možno sa nepohodli pri delení koristi.

„Chudák,“ poľutoval ho Andrej. „Nože sa zaňho pomodlime.“ Keď sa za mŕtveho pomodlili, Andrej mu urobil krížik na čelo. Ešte ani dobre nevyšli z jaskyne, keď niekto za nimi sa rozkašľal. Obzreli sa, a uvideli zbojníka! Na vlastných nohách vyšiel z jaskyne. Nechápavo pozeral z jedného mnícha na druhého, čo si nebol istý, či je ešte na tomto svete, alebo už je po smrti. Až keď ho Andrej objal a pritisol na hruď, poznal, že je medzi živými. „Boh ti vrátil život. Mal by si mu za to byť vďačný a sľúbiť mu, že už nikdy nebudeš lúpiť... Sľubuješ?“ spýtal sa ho mních a v jeho očiach blikali teplé a vľúdne ohníky.

„Sľubujem,“ povedal zbojník

„Ako sa voláš?“

„Jano Klen Valaštík.“

„Máš kam ísť?“ spýtal sa ho Andrej.

Zbojník pokrútil hlavou.

Všetci traja zišli do dediny Újazd. Beňadik rozpovedal ľuďom, ako zbojníka našli a ako ho mních Andrej priviedol k životu. Jano Klen Valaštík sa priznal, že lúpil, a zaprisahal sa, že už nikdy v živote sa nedotkne cudzieho majetku.

Zvesť o tomto zázraku sa rýchlo rozniesla po celom Považí. Za mníchom Andrejom Svoradom chodilo na Skalku veľa chorých ľudí. Všetci ho prosili, aby im od Pána Boha vyprosil uzdravenie, čo sa, podľa Beňadikovho svedectva, v niekoľkých prípadoch aj stalo.

V lete pustovník Andrej spával v bútľavom strome. Dobrovoľne si odoprel čo i len trochu pohodlia. Spal posediačky, ostrými klinmi, umiestnenými v dutine stromu sám sebe bránil oprieť si aspoň hlavu o vnútro stromu. Za štyridsať pôstnych dní zjedol iba štyridsať orechov a tie zapil vodou. Cez deň pracovali v lese alebo na poli, navečer schádzali do dediny, kde Andrej učil deti čítať a písať a Beňadik im rozprával o narodení, umučení a zmŕtvychvstaní Ježiša Krista.

Andrej Svorad však očividne chradol. Beňadik sa snažil odbremeniť ho od ťažkých robôt, no po letnej víchrici zostalo v lese veľa polámaných stromov, tie museli popíliť a poštiepať. Andrej Svorad od únavy omdlel a Beňadikovi sa ho vodou nepodarilo priviesť k vedomiu. V lese pracovali aj ľudia z dediny. Keď začuli Beňadikovo volanie o pomoc, pribehlo niekoľko mužov a žien, aby sa o pustovníka postarali. V polceste však, prekvapení, zastali. Za pustovníkovou hlavou videli kľačať anjela s rukami zopätými v modlitbe. Po chvíli sa zjavenie v zlatistom predvečernom svetle rozpustilo ako cukor vo vode, pustovník sa prebral z bezvedomia, ľudia mu pomohli vstať a on každého zvlášť požehnal. To, čoho boli svedkami, ich srdcia i mysle rozochvelo ako vánok lístie stromov.

Až po Andrejovej smrti sa Beňadik dozvedel tajomstvo Andrejovej retiazky. Nosil ju opásanú okolo tela tak tuho, že sa mu po čase vrezala do mäsa. Dobrovoľným utrpením sa prebojoval k svätosti.

• • •

Vladislav Zábel: *Skalka,* olej na plátne, 120 x 80 cm, 2013

Eugeniusz Molski

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 11. 7. 1942 v Bagienici v Poľsku
adresa/address ul. Bocheńska 4, 32-720 Nowy Wiśnicz, Poľsko
email kontakt/contact rm@list.pl
web prezentácia/presentation Google – heslo: Eugeniusz Molski

María Jesús Rivero

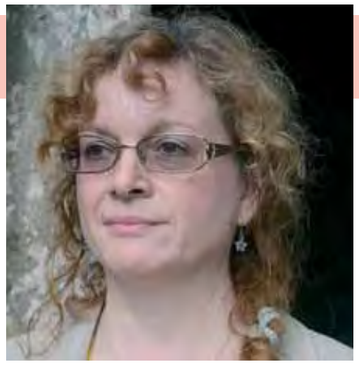

výtvarníčka – výtvarná sekcia

narodená/born 14. 11. 1965
adresa/address Mlynarovičova 4, 851 03 Bratislava
email kontakt/contact mariajesusrivero@gmail.com
mobil kontakt/contact 0949 730 102, 0949 867 861
web prezentácia/presentation www.mariajesusrivero.eu

László Lonovics

výtvarník a vysokoškolský pedagóg – výtvarná sekcia

narodený/born 1. 1. 1951 v Békéscsabe v Maďarsku
adresa/address 5600 Békéscsaba, Vandháti út. 6, Maďarsko
email kontakt/contact lono@t-online.hu
web prezentácia/presentation Google – heslo: László Lonovics

Oldřich Štěpánek

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 27. 6. 1952 v Kyjove v Českej republike
adresa/address 696 51 Kostelec 269, Česká republika
web prezentácia/presentation art-stepanek.webpark.cz, www.svum.org

Vlastimil Dufka SJ, SLD

sympoziálny duchovný, hudobník a skladateľ – – hudobno-literárna sekcia

narodený/born 18. 12. 1966
adresa/address Františkánske námestie 4, P. O. BOX 173, 814 99 Bratislava
email kontakt/contact vlastodufka@gmail.com
mobil kontakt/contact 0908 809 431
web prezentácia/presentation www.jezuiti.sk/blog/universalaus

Jaroslav Uhel

výtvarník a vysokoškolský pedagóg – výtvarná sekcia

narodený/born 18. 1. 1954 v Palúdzke
adresa/address Za Mlynom 3, Palúdzka, 031 01 Liptovský Mikuláš
email kontakt/contact jaroslav.uhel@umb.sk
mobil kontakt/contact 00421 905 639 235
web prezentácia/presentation www.uhel.sk

Daniel Hevier

básnik, hudobník, výtvarník – hudobno-literárna sekcia

narodený/born 6. 12. 1955 v Bratislave
adresa/address Švabinského 12, 851 01 Bratislava
email kontakt/contact daniel.hevier@hevi.sk
web prezentácia/presentation www.hevi.sk

Pavol Rusko

výtvarník a vysokoškolský pedagóg – výtvarná sekcia

narodený/born 12. 2. 1961 v Ružomberku
adresa/address Vavra Šrobára 3, 034 01 Ružomberok
email kontakt/contact p.rusko@centrum.sk
mobil kontakt/contact 00421 907 883 105
web prezentácia/presentation Google – heslo: Pavol Rusko

Rudolf Jurolek

básnik – literárna sekcia

narodený/born 3. 5. 1956 v Zakamennom
adresa/address Breza
email kontakt/contact rudolf.jurolek@gmail.com
web prezentácia/presentation Google – heslo: Rudolf Jurolek

Stanislav Lubina

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 23. 10. 1952 v Nemšovej
adresa/address Ulica 9. mája 31, 914 41 Nemšová
email kontakt/contact s.lubina@gmail.sk
web prezentácia/presentation Google – heslo: Stanislav Lubina

Erich Groch

básnik – literárna sekcia

narodený/born 25. 4. 1957
adresa/address 053 71 Uloža 69
email kontakt/contact groch@levonctmail.sk
mobil kontakt/contact 0915 377 967
web prezentácia/presentation Google – heslo: Erich Groch

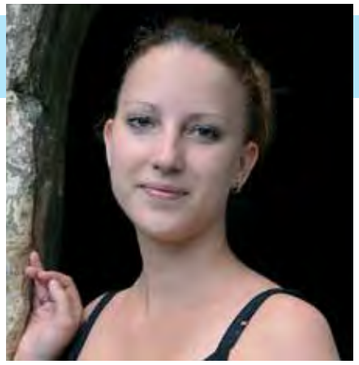

Petra Baroňová

výtvarníčka – výtvarná sekcia

narodená/born 30. 9. 1985 vo Vyškově v Českej republike
adresa/address Nivnická 190, Dolní Němčí 687 62, Česká republika
email kontakt/contact pietta@seznam.cz
web prezentácia/presentation Google – heslo: Petra Baroňová

Juraj Kuniak

básnik – literárna sekcia

narodený/born 2. 7. 1955 v Košiciach
adresa/address Kordíky 126, 976 34 Tajov
email kontakt/contact kuniak@telco.sk
mobil kontakt/contact 0903 707 802
web prezentácia/presentation Google – heslo: Juraj Kuniak

Igor Cvacho

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 17. 10. 1961 v Žiline
adresa/address Ružová 30, 010 01 Žilina
email kontakt/contact icvacho@stonline.sk
mobil kontakt/contact 0903 025 143
web prezentácia/presentation www.igorcvacho.sk

Július Bruna

architekt – výtvarná sekcia

narodený/born 1. 11. 1952 v Kotešovej
adresa/address Bazovského 14/15, 911 01 Trenčín
email kontakt/contact juliusbruna@gmail.com
mobil kontakt/contact 0910 912 047
web prezentácia/presentation Google – heslo: Július Bruna

Vladislav Zábel

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 14. 1. 1975
adresa/address Severná 47, Žilina
email kontakt/contact vladozabel@gmail.com
web prezentácia/presentation Google – heslo: Vladislav Zábel

Simona Martausová a. h.

autorka textov piesní, speváčka –
– hudobno-literárna sekcia

web prezentácia/presentation www.simonamartausova.sk

vdp. Mgr. Stanislav Strapko

duchovný správca Malej a Veľkej Skalky
a farnosti Skalka nad Váhom

Kovács Eszter

historička, zahraničná účastníčka a prednášajúca na kultúrno-historickom seminári /*Historické kláštory – od záchrany k dnešnému využitiu...*/, na sympóziu spolupracovala s hudobno-literárnou sekciou

narodená/born 4. 12. 1980 Tapolca (Maďarsko)
adresa/address Budapešť, Maďarsko
email kontakt/contact koveszt@gmail.com
web prezentácia/presentation Google – heslo: Kovács Eszter

Marián Kvasnička

historik a znalec umenia,
kurátor sympózia

narodený/born 12. 7. 1955 v Trenčíne
adresa/address Trenčín
email kontakt/contact kvasnicka@stonline.sk
web prezentácia/presentation Google – heslo: Marián Kvasnička

Igor Zmeták

historik, garant kultúrno-historického seminára /*Historické kláštory – od záchrany k dnešnému využitiu...*/

narodený/born 7. 2. 1965 v Trenčíne
adresa/address Trenčín
email kontakt/contact igorz@centrum.sk
web prezentácia/presentation Google – heslo: Igor Zmeták

Rudolf Dobiáš

básnik a spisovateľ, koordinátor literárnej sekcie

narodený/born 29. 9. 1934 v Dobrej pri Trenčíne
adresa/address Trenčianska Teplá-Dobrá
email kontakt/contact dobiasrudo@gmail.com
web prezentácia/presentation Google – heslo: Rudolf Dobiáš

Pavol Obst

fotograf a pedagóg
ateliéru fotografického dizajnu
na Strednej umeleckej škole v Trenčíne

fotodokumentácia sympózia

Jozef Vydrnák

výtvarník, koordinátor výtvarnej sekcie

narodený/born 27. 3. 1961 v Trenčíne
adresa/address Centrum I – 35/82/11, 018 41 Dubnica nad Váhom
mobil kontakt/contact 0905 960 276
email kontakt/contact jovyart@gmail.com
web prezentácia/presentation www.vydrnak.com, www.dielo.sk

▶ Hosť seminára a prednášajúci: archeológ, Doc. Michal Slivka, (vľavo), na kláštore Skalka 20. júna 2013

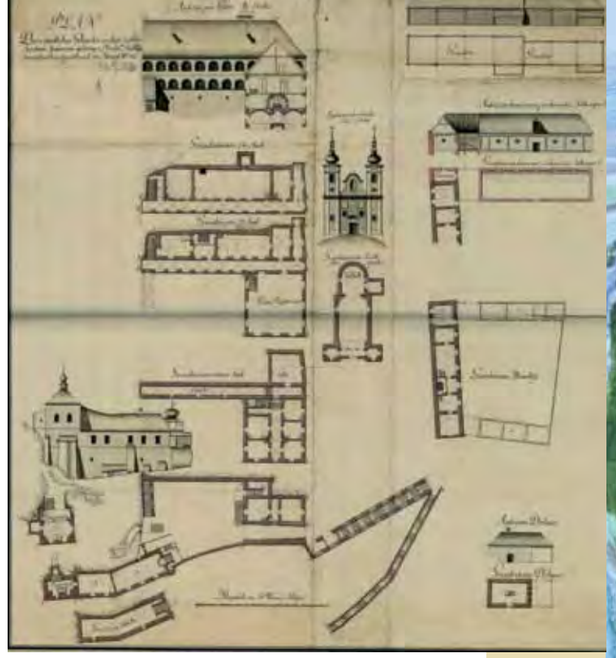

▶ **Július Bruna** *Autorská priestorová rekonštrukcia kláštora na Veľkej Skalke podľa historického nákresu z roku 1783,* kombinovaná technika na papieri, 30 x 42 cm, 2013
(Zdroj historického nákresu: http://klastorskalka.sk/na-stiahnutie – 2013 – Publikácia Skalka - Rajhrad) ▶

Príspevky autorov k téme seminára: ***Historické kláštory – od záchrany k dnešnému využitiu*** *boli vydané vo forme kultúrno-historickej prílohy ku katalógu sympózia ORA ET ARS – SKALKA 2013 pod názvom:* ***OKNO – DO OBNOVY*** *(júl 2013)*

Historické kláštory
(od záchrany k dnešnému využitiu)

Kultúrno-historický seminár • Sprievodné podujatie sympózia ORA ET ARS – SKALKA 2013 • 20. jún 2013 • Miesto: Refektár Kolégia piaristov Piaristického gymnázia Jozefa Braneckého na Palackého ulici č. 4 v Trenčíne • **Prednášali: Martinák (SK) • Slivka (SK) • Vdovičíková (SK) • Zmeták (SK) • Kovács (HU) • Kubica (SK) • Masłowiec a Dolińska (PL)**

Július Bruna: *Autorská panoráma lokality Malá a Veľká Skalka pri Trenčíne a jej blízkeho okolia,* kombinovaná technika ..... na papieri, 42 x 60 cm, 2013

ϧϢⲰⲙⲙⲟϢ

Šiesty ročník medzinárodného výtvarného, literárneho a historiografického sympózia ORA ET ARS na rozvoj Skalky pri Trenčíne (benediktínskeho kláštora a pútnického miesta nitrianskej diecézy) sa niesol v znamení veľkého jubilea príchodu vierozvestov sv. Cyrila a Metoda na naše územie. Aj vďaka tejto národnej tradícii sme získali vlastný jazyk, písmo a s ním aj kresťanskú literatúru a kultúru. Tento „veľkomoravský" kontext sa prejavil či už v motívoch spolupatrónov Európy, alebo v častých variáciách hlaholiky – nášho prvého písma, ktoré má veľmi výtvarnú podobu. Pravda, na sympóziu, v jaskyni, kaplnke i kláštorisku sa nedá vyhnúť ani duchovnej žiare pustovníkov – sv. Andreja-Svorada a Beňadika, ktorých legenda sa neraz vteľuje do obrazov i textov, ktoré tu vznikajú.

Šiesteho ročníka sa zúčastnilo 12 výtvarných umelcov z piatich krajín (Slovensko, Česko, Poľsko, Maďarsko a Španielsko), 5 spisovateľov, zväčša básnikov, 1 hudobný skladateľ, ktorý zároveň obstarával duchovné a liturgické služby. Súčasťou uplynulého ročníka bol aj historiografický seminár, ktorému je venovaná samostatná literárna príloha. Popri výtvarnej a literárnej sekcii vznikla aj sekcia hudobná, čím sa rozširuje estetický rozmer sympózia. Samotnú „sekciu" tvoria horliví ľudia z praktického zázemia sympózia – či už ide o miestneho dekana, nadšencov z miestnej i župnej kultúry, ale aj dobrovoľníci, ktorí sa starajú o areál oboch Skaliek.

Vo výtvarnej sekcii sme evidovali zhruba tri významové a výrazové okruhy. Viac ako po iné roky pribudli abstraktné, znakové a symbolicko-metaforické koncepty, ktoré oveľa lepšie než konvenčný realizmus korešpondujú s jedinečnou duchovnosťou posvätného miesta (P. Rusko, J. Uhel, O. Štěpánek, čiastočne S. Lubina).

Druhú významnú oblasť zastupujú autori, ktorí sa inšpirovali magickou urbanistikou, ruinami a architektúrou miesta a v tomto zmysle tvoria voľne modifikovaný žáner tzv. veduty, teda akejsi výtvarnej pohľadnice, ktorá môže mať buď viac dokumentárnu (J. Bruna) alebo výtvarne emancipovanejšiu podobu (L. Lonovics, P. Baroňová, I. Cvacho).

Tretia skupina prác sa vyznačuje esteticky, existenciálne či spirituálne vypätou figuráciou. Tu sa objavujú témy biblické, anjelské, mariánske, kristologické, legendové – a to vo významovom intervale od bytostne piktoriálnej znakovej štylizácie (E. Molski) cez metafyzický realizmus a mysticizmus (M. J. Rivera) až po staromajstrovský expresívny historizmus (V. Zábel). Garant výtvarnej sekcie J. Vydrnák predstavuje vzácnu syntézu medzi kresbou, harmonizujúcou maľbou a písmom (a typografikou), ktoré nemá len ornamentálnu povahu.

V literárnej sekcii sa ako básnici predstavujú autori narodení v druhej polovici 50. rokov, ktorí – napriek empírii totalitného režimu – nestratili senzibilitu na duchovné, medziľudské, vzťahové, mestské i rurálne témy, nevynímajúc obdiv k prírode a zmysel pre sacrum (R. Jurolek, J. Kuniak, E. J. Groch. D. Hevier). Hagiografickým rozprávačstvom sa vyznačujú pustovnícke prózy R. Dobiáša.

V hudobno-literárnej sekcii sa výborne etabloval V. Dufek SJ, ktorý počas sympózia na texty D. Heviera zložil nábožensky i múzicky silné piesne.

Marián Kvasnička

RESUMé

The sixth ORA ET ARS International Artistic, Literary and Historiographical Symposium for development of Skalka near Trenčín (a Benedictine monastery and a pilgrims´ place of Diocese of Nitra) was held in token of a big jubilee of arrival of missionaries saints Cyril and Methodius into our territory. We obtained our own language and also Christian literature and culture with it also thanks to this national tradition. This "Great Moravian" context manifested itself whether in motifs of co-patrons of Europe or in frequent variations of Glagolitic alphabet – our first script which has a very artistic shape. Of course, in the symposium, in the chapel and also in the monastery, we cannot avoid spiritual glow of hermits – saints Andrej-Svorad and Benedict, the legend of whom is embedded into both the paintings and texts originating here.

12 artists from five countries (Slovakia, Czech Republic, Poland, Hungary, and Spain), 5 writers, mostly poets, 1 composer, who also provided spiritual and liturgical services, took part in the sixth symposium. A historiographical seminar was also a part of a last symposium and a separate literary supplement is dedicated to it. In addition to artistic and literary sections, a musical section was also established expanding an aesthetic dimension of the symposium. The "section" itself consists of eager people from practical background of the symposium – whether a local dean, enthusiasts from both the local and district culture, but also volunteers taking care of both the Skalkas are of concern.

We registered about three semantic and expression areas in the artistic section. Abstract, sign and symbolic-metaphoric concepts corresponding to unique spirituality of a holy place much better than conventional realism were on the increase more than in previous years (P. Rusko, J. Uhel, O. Štěpánek, S. Lubina partially).

Another important area is represented by authors who were inspired by magic urbanism, ruins and architecture of the place and in this sense, they create a freely modifiable genre, a so called vista, i.e. some artistic postcard which may have either a more documentary (J. Bruna) or artistically more emancipated shape (L. Lonovics, P. Baroňová, I. Cvacho).

A third group of works features with aesthetically, existentialistically or spiritually exerted figuration. Biblical, angelic, Marian, Christological, legend topics appear here – i. e. in a semantic interval from constitutionally pictorial symbolic stylization (E. Molski), through metaphysical realism and mysticism (M. J. Rivera) up to expressive historicism of ancient masters (V. Zábel). J. Vydrnák, guarantor of the artistic section, represents a precious synthesis among drawing, harmonising painting and script (and a typography) having not only an ornamental character.

Authors borne in the second half of 50s, who – despite empiricism of a totalitarian regime – have not lost sensibility for spiritual, human, relationship, both municipal and rural topics not excluding admiration for nature and a sense for sacrum (R. Jurolek, J. Kuniak, E. J. Groch. D. Hevier) introduce themselves as poets in a literary section. Eremitic pieces of prose by R. Dobiáš feature with hagiographical narration.

V. Dufek SJ, who composed both religiously and musically strong songs, based on lyrics by D. Hevier during the symposium, well-established himself in a music – literary section.

Translated by Jiří Uhrovič

863–2013
CYRILOMETODSKÉ JUBILEUM
1150. VÝROČIE PRÍCHODU SOLÚNSKYCH BRATOV NA NAŠE ÚZEMIE

TIRáž

6. MEDZINÁRODNÉ VÝTVARNO-LITERÁRNE SYMPÓZIUM ORA ET ARS – SKALKA 2013
17. – 23. jún 2013
Areál Malej a Veľkej Skalky pri Trenčíne

Hlavný organizátor: Mesto Trenčín
Spoluorganizátori: Trenčiansky samosprávny kraj
Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne
Farský úrad Skalka nad Váhom
Občianske združenie T-VIA
Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne

Realizačný tím:
Mgr. Hana Gallová, Mgr. Janka Masárová,
PhDr. Katarína Martinková, Mgr. Terézia Niková,
Mgr. Igor Zmeták, PhD. (seminár: Historické kláštory – od záchrany k dnešnému využitiu)
Koordinátor sekcie literátov: Rudolf Dobiáš.
Koordinátor sekcie výtvarníkov: Jozef Vydrnák.
Organizačná spolupráca: Biskupský úrad Nitra,
Pavol Plško, vdp. Mgr. Stanislav Strapko,
MUDr. Ivan Horváth, Juraj Dúžek.
Ideový námet: Mgr. Terézia Niková, Mgr. Hana Gallová.
Text preambuly: Jozef Vydrnák, korigoval: Rudolf Dobiáš.
Autor názvu sympózia, kurátor podujatia a výstavy po sympóziu: PhDr. Marián Kvasnička.
Logo sympózia, koncepcia a grafická úprava katalógu, typografické ilustrácie: Jozef Vydrnák. (Zdroj znakov písma Hlaholika: www.hlaholika.sk)
Spolupráca na koncepte: PhDr. Marián Kvasnička,
Gramatické korektúry: Jana Muchová.
Fotodokumentácia: Mgr. Pavol Obst.
Video-dokumentácia: Zdenko Štefánik.
Do katalógu fotografiami prispeli: Zdenko Štefánik, Mgr. Jozef Čery, Ing. Martin Beták, JUDr. Štefan Majtán, Mgr. Janka Masárová, Jozef Vydrnák, archív autorov a sympózia ORA ET ARS – SKALKA 2013.
Príprava do tlače: Mgr. Marián Rosa.
Tlač a zhotovenie katalógu: Tlačiarne Pardon, Trenčín.
Náklad: 1500 výtlačkov
ISBN: 978-80-971417-3-8
Júl 2013

•

Poďakovanie:
J. E. Mons. Viliam Judák, nitriansky biskup • vdp. Vlastimil Dufka SJ, SLD • vdp. Mgr. Stanislav Strapko • Pavol Plško • MUDr. Ivan Horváth • manželia Dúžekovi • Blanka Šumichrastová • Piaristické gymnázium Jozefa Braneckého v Trenčíne • Základná umelecká škola Karola Pádivého v Trenčíne

Podujatie podporili:

S FINANČNOU PODPOROU MINISTERSTVA KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
TRENČIANSKY SAMOSPRÁVNY KRAJ
TNOS V TRENČÍNE
T-VIA o.z.
Vyveska.sk
VEREJNÁ KNIŽNICA MICHALA REŠETKU V TRENČÍNE
KONŠTRUKTA INDUSTRY
pardon
OLD HEROLD
www.parcela.sk

MEDZINÁRODNÉ VÝTVARNO-LITERÁRNE SYMPÓZIUM ORAVA ET ARS – SKALKA

TRENČÍN

ENERGIA PRE KULTÚRU
ENERGIA PRE KRAJINU

SLOVENSKÉ ELEKTRÁRNE
Enel

www.seas.sk
energiaprekrajinu.sk

ISBN: 978-80-971417-3-8